

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 377/2021-57

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a maloletého sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného zákonnou zástupkyňou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], oboch právne zastúpených advokátom JUDr. Andrejom Garom, Štefánikova 14, Bratislava, proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 CoP 132/2020-896 z 26. augusta 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 4. novembra 2020 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na nedotknuteľnosť osoby podľa čl. 16 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, základného práva na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru uznesením všeobecného súdu označeného v záhlaví tohto rozhodnutia. Súčasne sa maloletý sťažovateľ domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na rodičovskú výchovu a starostlivosť podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a práv podľa čl. 3 ods. 1 a 2, čl. 7 ods. 1, čl. 8 ods. 1, čl. 9 ods. 1, 2 a 3, ako aj čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa, ku ktorému malo dôjsť v dôsledku vydania napadnutého uznesenia.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a napadnutého uznesenia vyplýva, že otec maloletého sťažovateľa sa na Okresnom súde Košice I (ďalej len „okresný súd“) domáhal nariadenia výkonu rozhodnutia okresného súdu č. k. 11 P 94/2017-101 z 2. augusta 2017 v spojení s rozhodnutím krajského súdu

č. k. 8 CoP 342/2017-167 z 9. januára 2018 (ďalej aj „uznesenie o nariadení návratu“ alebo „exekučný titul“), na základe ktorého bola sťažovateľke uložená povinnosť vrátiť maloletého sťažovateľa do krajiny obvyklého pobytu v Austrálii do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia a pre prípad, že matka v stanovenej lehote dieťa do Austrálie nevráti, bola povinná odovzdať maloletého otcovi.

3. Po tom, čo okresný súd vyzval sťažovateľku na vyjadrenie sa k návrhu oprávneného, vydal 12. apríla 2019 uznesenie sp. zn. 18 Em 2/2018, ktorým nariadil výkon uznesenia o nariadení návratu. Pri svojom rozhodovaní vychádzal z príslušných ustanovení Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) a konštatoval, že v predmetnej veci bolo preukázané, že rozhodnutie, ktorého výkonu sa otec maloletého sťažovateľa domáhal, predstavuje spôsobilý exekučný titul a že nariadenie výkonu rozhodnutia v danej veci je dôvodné. Ďalej uviedol, že nezistil žiadne podstatné skutočnosti, ktoré by bránili návratu maloletého do krajiny obvyklého pobytu, a jediné prekážky vytvára práve sťažovateľka v snahe plynutím času dosiahnuť, aby maloletý, ktorý bol preukázateľne protiprávne zadržaný na území Slovenskej republiky, tu mohol zotrvať. Takéto správanie vyhodnotil okresný súd ako neprípustné a zodpovedajúce zjavnému zneužívaniu práva, ktoré ako také nemôže požívať právnu ochranu.

4. Sťažovateľka podala proti uzneseniu o nariadení výkonu rozhodnutia odvolanie s odôvodnením, že okolnosti, ktoré nastali po vzniku exekučného titulu, spôsobili zánik uloženej povinnosti (§ 377 ods. 2 CMP). Za tieto okolnosti považovala nevykonanie ňou navrhnutých dôkazov, čo okresný súd žiadnym spôsobom nezdôvodnil. Okresný súd sa podľa jej názoru nevysporiadal ani s možnosťou vzniku vážnej psychickej ujmy u maloletého po odlúčení od nej, ktorú signalizoval posudok psychológov, a nepreskúmal ani to, či by vôbec mohla vycestovať s maloletým a či by jej boli udelené víza. V závere dodala, že v žiadnom z doterajších konaní nebol zisťovaný názor maloletého sťažovateľa.

5. O podanom odvolaní rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že sa v celom rozsahu stotožnil s právnym záverom súdu prvej inštancie a jeho uznesenie potvrdil.

II.

Argumentácia sťažovateľov

6. Sťažovateľka s napadnutým uznesením nesúhlasí a vidí v ňom porušenie svojich práv i práv maloletého sťažovateľa. Vo vzťahu k porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru argumentuje, že krajský súd v danej veci nevychádzal zo starostlivo zisteného skutkového stavu a neprihliadal na najlepší záujem maloletého dieťaťa. V tejto súvislosti uviedla, že v priebehu konania niekoľkokrát poukazovala na osobu otca ako nevhodnú pre výchovu maloletého, avšak ani okresný súd a ani krajský súd nevykonali znalecké dokazovanie, ktoré by preverilo psychický stav otca a ktorým by sa zistila vzťahová väzba medzi otcom a maloletým. Porušenia týchto práv sa krajský súd dopustil i tým, že pred vydaním uznesenia o nariadení výkonu rozhodnutia nezisťoval, či sa sťažovateľka ako povinná podrobuje rozhodnutiu a či existujú ospravedlniteľné dôvody, pre ktoré sa nemôže podrobiť rozhodnutiu, tak ako to vyplýva z ustanovení Civilného mimosporového poriadku a z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 207/2016 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých (ďalej len „vyhláška“). Podľa názoru sťažovateľky krajský súd opomenul v ich prípade aplikovať

ustanovenia vyhlášky. Je presvedčená o tom, že nemožno vychádzať iba zo šetrení realizovaných v základnom konaní, ale súd je povinný vykonávať vlastné šetrenia.

7. Porušenie základného práva na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy vidia sťažovatelia v tom, že tvrdenia sťažovateľky (domáce násilie, finančné vykorisťovanie, alkoholizmus, drogová závislosť a sexuálna porucha otca) považoval súd za nepreukázané. Naopak, tvrdenia otca nemajúce oporu v dôkazných prostriedkoch (schopnosť zabezpečiť maloletému plnohodnotnú starostlivosť, skutočný záujem o maloletého) si súd osvojil ako fakty bez akéhokoľvek odôvodnenia.

8. Sťažovateľka ďalej s poukazom na rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva v obdobných veciach tvrdí, že všeobecné súdy nezohľadnili plynutie času a integráciu maloletého v krajine, v ktorej maloletý nežije už viac ako 3 roky. Rovnako neboli zohľadnené ani následky, ktoré by maloletému spôsobilo odlúčenie od matky. Vysvetľuje, že nemá platné víza a že jej bol v Austrálii uložený zákaz priblíženia sa k maloletému. Vyjadruje obavu, že maloletému by bol absolútne odňatý akýkoľvek kontakt s ňou až do jeho plnoletosti. Keďže na tieto fakty krajský súd neprihliadal, porušil práva sťažovateľov podľa čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 dohovoru.

9. Rozpor s právami maloletého sťažovateľa podľa ústavy a Dohovoru o právach dieťaťa dávajú sťažovatelia do súvisu s tým, že krajský súd rozhodol o nariadení výkonu rozhodnutia svojvoľne, bez toho, aby zisťoval názor maloletého a prihliadal na jeho záujem, a tiež bez toho, aby zohľadnil závery predložených lekárskejších správ o psychickom stave maloletého či názor kolízneho opatrovníka.

10. V závere svojej argumentácie sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť napadnutého uznesenia, keďže v opačnom prípade by bol maloletý sťažovateľ uvrhnutý do neznesiteľnej situácie bez matky a na území štátu, kam nechce ísť.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru

11. Sťažovatelia v posudzovanej veci namietajú porušenie svojich práv napadnutým uznesením krajského súdu potvrdzujúcim rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktorým bol nariadený výkon uznesenia o návrate maloletého do krajiny jeho obvyklého pobytu.

12. V súvislosti s predmetom ústavnej sťažnosti vymedzeným v bodoch 6 až 10 ústavný súd uvádza, že pokiaľ ide o medze jeho zasahovania do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, neprislúcha mu hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia veci všeobecnými súdmi, tak ako to požadujú sťažovatelia vo svojej ústavnej sťažnosti, pretože nie je prieskumným súdom, nadriadeným súdom a ani ochrancom zákonnosti. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, ale jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov súdnej interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách, a to najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne

s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07).

13. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd v kontexte sťažnostnej argumentácie sťažovateľov preskúmal napadnuté uznesenie krajského súdu (v spojení s uznesením súdu prvej inštancie) z hľadiska jeho ústavnej akceptovateľnosti a zlučiteľnosti jeho účinkov s právami zaručenými ústavou a kvalifikovanými medzinárodnými zmluvami, ktoré označili sťažovatelia.

14. V rámci prieskumu ústavnej akceptovateľnosti napadnutého uznesenia ústavný súd v prvom rade poukazuje na osobitý charakter konania o výkon rozhodnutia o návrate dieťaťa, ktoré bolo na územie Slovenskej republiky neoprávnene premiestnené alebo je na jej území neoprávnene zadržované, spočívajúci v špecifickej povahe tohto (vykonávaného) rozhodnutia, ktoré bolo vydané justičným orgánom Slovenskej republiky na základe prameňa medzinárodného práva súkromného, konkrétne Haagskeho dohovoru (v prípade, že krajinou obvyklého pobytu dieťaťa je nečlenský štát Európskej únie, pozn., II. ÚS 566/2016). Účelom konania o výkon rozhodnutia v tzv. návratových veciach je potom okamžitý návrat uneseného dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu, a tým obnovenie stavu pred porušením, resp. vrátenie dieťaťa do pôsobnosti jeho zákonného sudcu, aby ten mohol rozhodnúť o opatrovníckom práve (napr. II. ÚS 674/2016). Primárnou úlohou všeobecného súdu v takom konaní teda už nie je opätovné posúdenie dôvodnosti a vhodnosti návratu dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu, keďže táto už bola (obligatórne) zvážená v tzv. základnom konaní, v ktorom bolo rozhodnuté o nariadení návratu dieťaťa (m. m. IV. ÚS 155/2018).

15. Uvedenému záveru korešponduje i odôvodnenie napadnutého uznesenia, v ktorom krajský súd po vymedzení zákonnej právnej úpravy aplikovanej na vec najskôr súhrnne uviedol, že odvolanie možno v zmysle § 377 ods. 2 CMP odôvodniť len tým, že exekučný titul nie je vykonateľný alebo že okolnosti, ktoré nastali po vzniku exekučného titulu, spôsobili zánik uloženej povinnosti. Taktiež zdôraznil, že odvolacie dôvody sa môžu týkať len takých skutočností, ktoré by znamenali nemožnosť realizovať výkon rozhodnutia, a teda nejde o dôvody, ktoré sa týkajú merita veci rozhodnutej súdom v základnom konaní.

16. Nadväzne krajský súd skonštatoval, že sťažovateľka ako povinná nenamietala vykonateľnosť exekučného titulu, čím nebol naplnený prvý odvolací dôvod, ktorým možno odvolanie proti uzneseniu o nariadení výkonu rozhodnutia odôvodniť. Námietku sťažovateľky o tom, že po vzniku exekučného titulu nastali okolnosti, ktoré spôsobili zánik uloženej povinnosti, vyhodnotil krajský súd ako nedôvodnú. Sťažovateľka totiž podľa jeho názoru na takéto okolnosti v odvolaní nepoukázala, pričom nevykonanie navrhnutého dokazovanie nie je relevantným odvolacím dôvodom v zmysle § 377 ods. 2 CMP. Obsah podaného odvolania bol podľa krajského súdu zameraný prioritne na postup konajúceho súdu v pôvodnom návratovom konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 11 P 94/2017, a z tohto dôvodu považovala sťažovateľka exekučný titul za nesprávny a nezákonný. Odvolacie dôvody sa teda nevzťahovali k nesprávnosti uznesenia, ktorým bol nariadený výkon rozhodnutia, ale spochybňujú dôvody, pre ktoré bolo rozhodnutie o nariadení návratu maloletého do krajiny obvyklého pobytu vydané. Argumentáciu sťažovateľky preto krajský súd vyhodnotil ako nespôsobilú prieskumu odvolacieho súdu. Zdôraznil, že v rámci konania o návrhu na nariadenie výkonu rozhodnutia nie je oprávnený preskúmať exekučný titul z hľadiska hmotného práva ani hodnotiť dôkazy vykonané v prebiehajúcom konaní vo veci samej.

17. K argumentu sťažovateľky, podľa ktorého výkon rozhodnutia nie je možný, pretože nedisponuje austrálskym cestovným dokladom maloletého, všeobecné súdy zdôraznili jej tvrdenie, podľa ktorého má maloletý slovenský cestovný pas. Ak by ho aj nemal, priamo exekučný titul ráta s prekážkou spočívajúcou v absencii cestovného dokladu, a pre tento prípad upravil pre sťažovateľku v alternatíve povinnosť odovzdať maloletého otcovi, ktorý (podľa tvrdenia sťažovateľky) disponuje austrálskym cestovným dokladom. Krajský súd preto nevyhodnotil túto námietku ako okolnosť, ktorá by mohla spôsobiť zánik uloženej povinnosti. Takouto okolnosťou nie je ani sťažovateľkou avizovaná obava z odňatia maloletého od nej až do plnoletosti maloletého, keďže taká hrozba nevyplýva z predložených listinných dôkazov. Obmedzenia (dočasné, resp. časovo limitované) vyplývajúce z rozhodnutia austrálskeho súdu riešia situáciu bezprostredne po návrate sťažovateľky s maloletým sťažovateľom do Austrálie, a to tak, aby (z opatrnosti) zabránili opätovnému únosu dieťaťa a aby sa vytvoril priestor pre úpravu rodičovských práv a povinností k maloletému. K výnimkám z nariadenia návratu podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru sa už ústavný súd podrobne vyjadril v bodoch 13 a 14 uznesenia č. k. III. ÚS 93/2018 z 28. februára 2018, ktorým bola ústavná sťažnosť sťažovateľky, namierená proti uzneseniu o nariadení návratu, odmietnutá ako zjavne neopodstatnená, pričom takú výnimku v danej situácii nevzhliadol.

18. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené konštatuje, že nezistil, že by výklad a závery krajského súdu v napadnutom uznesení boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplýva z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov týkajúcich sa výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Krajský súd zrozumiteľne vysvetlil dôvody, pre ktoré sa nestotožnil s tvrdeniami sťažovateľky v podanom odvolaní a, naopak, pre ktoré sa stotožnil s názorom prvoinštančného súdu, že je na mieste nariadenie výkonu rozhodnutia. Je potrebné dodať, že hoci krajský súd v napadnutom uznesení necitoval príslušné ustanovenia vyhlášky, ktoré na vec aplikoval, z jeho odôvodnenia aplikáciu týchto ustanovení možno nepochybné vyvodit', a to oboznámením sa s jednotlivými vyjadreniami sťažovateľky, oprávneného (otca) i kolízneho opatrovníka predloženými do tohto konania. O uvedenom svedčí aj fakt, že pod vplyvom zistených skutočností bol výkon rozhodnutia o nariadení návratu v priebehu konania jedenkrát odložený.

19. Pokiaľ ide o námietku sťažovateľky, ktorou odôvodňovala porušenie svojho práva na rovnosť v konaní tým, že krajský súd nezohľadnil jej argumentáciu a naopak priklonil sa k tvrdeniam otca maloletého, ústavný súd hodnotí, že tieto nekorešponujú s obsahom napadnutého uznesenia, keďže krajský súd v relevantnej časti odôvodnenia (body 22 –22) primeraným spôsobom uviedol, z akých dôkazov pri svojom rozhodovaní vychádzal, ktoré skutočnosti (ne)zohľadnil a z akých dôvodov. I ústavný súd sa z napadnutého uznesenia presvedčil, že väčšia časť tvrdení sťažovateľky smerovala do základného konania, z ktorého vzišiel exekučný titul a navrhované dôkazy, ktoré mali (údajne) preukazovať povahu a neresti otca, by mohli mať relevanciu až v konaní o rodičovských právach a povinnostiach (bližšie bod 26 tohto uznesenia).

20. Podľa názoru ústavného súdu nemožno závery, ku ktorým krajský súd ako súd odvolací dospel, označiť za svojvoľné (arbitrárne), práve naopak, ústavný súd ich považuje za ústavne udržateľné. Krajský súd v napadnutom uznesení zrozumiteľne a bez zjavných logických protirečení vysvetlil dôvody, pre ktoré odvolaniu sťažovateľky nevyhovel. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nestačí na prijatie záveru o zjavnej arbitrárnosti

napadnutého uznesenia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom.

21. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 dohovoru

22. Vo vzťahu k namietanému porušeniu týchto práv podľa ústavy a dohovoru ústavný súd dáva do pozornosti, že ústava (resp. dohovor) nezaručuje ochranu súkromného a rodinného života pred akýmkoľvek zasahovaním. Zaručuje ochranu len pred takým zasahovaním, ktoré je neoprávnené. V súlade s účelom práva na súkromie môžu orgány verejnej moci, fyzické aj právnické osoby zasahovať do súkromného a rodinného života iných vtedy, ak ich zasahovanie možno hodnotiť ako oprávnené. Pod „neoprávneným zasahovaním“ treba rozumieť také zasahovanie, ktoré nemá základ v zákonnej úprave, nesleduje legitímny cieľ, nedbá na podstatu a zmysel obmedzovaného základného práva a slobody alebo nie je nevyhnutným a primeraným opatrením na dosiahnutie legitímneho cieľa (podobne II. ÚS 55/98, I. ÚS 13/00, III. ÚS 153/2016). Podmienkou ústavnosti takéhoto obmedzenia práva na súkromie a rodinný život je jeho určenie v súlade so všetkými normami ústavy, ktoré sú právne významné pri uplatňovaní práva na súkromie (II. ÚS 7/1999). Takouto ústavnou normou je aj čl. 13 ods. 4 ústavy, podľa ktorého pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ (I. ÚS 13/00).

23. Sťažovatelia namietajú porušenie označených práv v spojení alebo v nadväznosti na namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vychádzajúc zo skutočností uvedených v časti III.1. tohto uznesenia, odôvodňujúcich záver o ústavnej akceptovateľnosti napadnutého uznesenia z pohľadu týchto práv, je zjavné, že nemohlo dôjsť ani k porušeniu práv podľa čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 dohovoru, pretože na základe celkového posúdenia pre vec relevantných skutočností v takom špecifickom a citlivom konaní, akým je návrat maloletého do krajiny jeho obvyklého pobytu, bol zásah zákonný, legitímny a primeraný sledovanému cieľu.

24. Ústavný súd preto aj túto časť ústavnej sťažnosti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

III.3. K namietanému porušeniu práv maloletého sťažovateľa podľa čl. 41 ods. 4 ústavy

25. V súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 41 ods. 4 ústavy, zaručujúceho právo rodiča na starostlivosť a výchovu detí, ako aj právo dieťaťa na rodičovskú výchovu a starostlivosť, ústavný súd (opätovne) poukazuje na to, že účelom Haagskeho dohovoru (vytvárajúceho základný právny rámec posudzovanej veci) je okamžitý návrat uneseného dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu, a tým obnovenie stavu pred porušením, resp. vrátenie dieťaťa do pôsobnosti jeho zákonného sudcu, aby ten mohol rozhodnúť o opatrovníckom práve. Pojem

„opatrovnícke právo“ v Haagskom dohovore pritom zodpovedá v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky pojmu „rodičovské práva a povinnosti“.

26. V zmysle čl. 19 Haagskeho dohovoru rozhodnutie o návrate dieťaťa nemožno považovať za rozhodnutie o určení opatrovníckeho práva. V okolnostiach posudzovanej veci je nesporné, že napadnutým uznesením krajského súdu sa nerozhodlo priamo o opatrovníckom práve otca k maloletému sťažovateľovi, resp. o rodičovských právach či povinnostiach k maloletému (starostlivosť o maloletého, úprava styku). Na druhej strane však niet pochýb o tom, že neoprávneným premiestnením maloletého sťažovateľa došlo k porušeniu jeho práva na rodičovskú výchovu a starostlivosť zo strany otca a tiež k porušeniu rodičovských práv otca (tak, ako to možno vyvodit' z právoplatného uznesenia súdu, ktoré je podkladom na výkon rozhodnutia, pozn.). Práve v dôsledku napadnutého uznesenia krajského súdu by malo dôjsť k efektívnemu naplneniu účelu Haagskeho dohovoru výkonom rozhodnutia o nariadení návratu maloletého, a tým k vytvoreniu možnosti ďalšej úpravy vzájomných práv a povinností sťažovateľov spojených s ich postavením rodiča a dieťaťa. Ústavný súd teda konštatuje, že medzi napadnutým uznesením krajského súdu a obsahom namietaného práva podľa čl. 41 ods. 4 ústavy neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení.

27. Na základe uvedeného ústavný súd odmietol aj túto časť ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.4. K namietanému porušeniu práv maloletého sťažovateľa podľa Dohovoru o právach dieťaťa

28. V súvislosti s namietaným porušením práv maloletého sťažovateľa podľa Dohovoru o právach dieťaťa ústavný súd najskôr poukazuje na to, že v jeho rozhodovacej praxi sa ustálil právny názor vychádzajúci z teórie medzinárodného práva, podľa ktorého označená medzinárodná zmluva obsahuje vo svojom texte dve skupiny právnych noriem. Prvú skupinu tvoria právne normy priamo vykonateľné a druhú skupinu tvoria právne normy, ktoré nie sú priamo aplikovateľné a majú charakter všeobecných zásad. Zjednodušene možno formulovať východisko, v zmysle ktorého právne normy obsiahnuté v medzinárodnej zmluve sú priamo vykonateľné, ak zaručujú práva a slobody priamo ich adresátom bez potreby ďalšej transpozície alebo inkorporácie do právneho poriadku zmluvného štátu ďalším normatívnym právnym aktom. Právne normy obsiahnuté v medzinárodnej zmluve naopak nie sú priamo vykonateľné vtedy, ak priamo alebo implicitne vyžadujú od zmluvného štátu prijatie ďalšej právnej úpravy na úrovni vnútroštátnej legislatívy (II. ÚS 325/2017).

29. Dohovor o právach dieťaťa neobsahuje explicitné ustanovenie, ktoré by dávalo odpoveď na otázku, ktoré články sú priamo vykonateľné a ktoré nie, a preto kritériom na ich odlišenie je povaha, účel, rozsah konkrétneho článku, ako aj textácia článku, ktorá musí byť dostatočne jasná, aby príslušný orgán aplikácie práva bol schopný interpretovať a definovať jeho účinky, t. j. rozhodnúť o priamej vykonateľnosti alebo nevykonateľnosti konkrétneho článku. Dohovor o právach dieťaťa je však potrebné interpretovať vo vzájomnej súvislosti všetkých jeho článkov a vychádzať z účelu Dohovoru o právach dieťaťa (snaha o uznanie, ochranu a posilnenie práv detí), a pokiaľ niektoré z článkov jednoznačne obsahujú priamo aplikovateľné subjektívne právo, je

potrebné v záujme ochrany slobôd a práv dieťaťa poskytnúť konkrétnemu právu dieťaťa ochranu v príslušnom konaní, v ktorom sa jeho ochrany dotknutý subjekt domáha (m. m. II. ÚS 596/2014).

30. Na úrovni doktríny medzinárodného práva a tiež na úrovni Organizácie Spojených národov prevládol (dnes už konštantný) právny názor, že medzi články Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré upravujú všeobecné zásady a nie sú priamo vykonateľné, ale je potrebné ich inkorporovať do príslušnej vnútroštátnej legislatívy a aplikačnej praxe, možno zaradiť najmä čl. 2, čl. 3, čl. 6 a čl. 12. Tento záver podporuje i samotný text predmetných článkov Dohovoru o právach dieťaťa („štáty sa zaväzujú“, „štáty zabezpečujú“, „dieťaťu sa poskytuje“). Naopak, k priamo vykonateľným právnym normám Dohovoru o právach dieťaťa možno zaradiť napr. čl. 7 ods. 1, čl. 10 ods. 2, čl. 13, čl. 16 a pod. (II. ÚS 325/2017).

31. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť maloletého sťažovateľa v časti, v ktorej namietal porušenie čl. 3 ods. 1 a 2, čl. 8 ods. 1, čl. 9 ods. 1, 2 a 3, ako aj čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa, keďže tieto referenčné právne normy neobsahujú priamo aplikovateľné subjektívne práva sťažovateľa, ale sú všeobecnými proklamáciami (princípami), ktoré je zmluvný štát povinný inkorporovať do svojho právneho poriadku a orgány aplikácie práva sú ich povinné zohľadňovať pri aplikácii príslušných vnútroštátnych normatívnych právnych aktov, k čomu v danom prípade na základe záverov ústavného súdu konštatovaných v predošlých častiach tohto uznesenia nepochybne došlo.

32. Krajský súd (v nadväznosti na závery okresného súdu), rešpektujúc ústavno-procesné princípy garantujúce základné práva účastníkov konania na súdnu ochranu v konaní o ochrane týchto práv a v spojení s nimi, posúdil aj namietané porušenie uvedených hmotných práv sťažovateľa, keď v rámci tohto konania rešpektoval existujúcu právnu úpravu, ktorú primeraným spôsobom interpretoval a aplikoval, posúdil skutkové okolnosti prípadu a rozhodujúce skutočnosti pre legitímnosť zásahu do týchto práv, a na tomto základe rozhodol o návrhu otca s poukazom na najlepší záujem maloletého dieťaťa. Ústavný súd je toho názoru, že z hľadiska posúdenia týchto práv nebol postup krajského súdu svojvoľný či arbitrárny a jeho rozhodnutie je aj z pohľadu poskytnutej ochrany týmto právam ústavne udržateľné. Aj túto časť ústavnej sťažnosti preto ústavný súd v rámci jej predbežného prerokovania odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

33. Ústavný súd však považoval za vhodné osobitne zaujať stanovisko k tej časti ústavnej sťažnosti, ktorou maloletý sťažovateľ namietal porušenie svojho práva formulovať vlastné názory a byť vypočutý v súdnom konaní podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa. Výkon týchto práv je podmienený mentálnou, rozumovou a citovou vyspelosťou dieťaťa, preto nie je bez ďalšieho možné konštatovať, že ak súd nevypočul maloletého sťažovateľa, automaticky porušil tieto jeho označené práva. Ústavný súd dodáva, že aj pri skúmaní toho, či je potrebné a vhodné vykonať takýto výsluch maloletého dieťaťa, je potrebné zohľadňovať najlepší záujem tohto dieťaťa. V prípade maloletého sťažovateľa, ktorý v rozhodnom čase mal len 4 roky (v čase rozhodovania o nariadení návratu 2 roky, pozn.), je podľa názoru ústavného súdu odôvodnený postup konajúcich súdov (bod 53 uznesenia o nariadení návratu č. k. 11 P 94/2017 z 2. augusta 2017), ktoré k vykonaniu tohto dôkazu nepristúpili, pretože ho vzhľadom na jeho vek a stupeň vyspelosti nepovažovali za vhodný. Zdôraznili, že maloletý nie je schopný chápať zmysel konania a nebolo by v jeho záujme, aby ho v predmetnej veci vypočuli, keďže by tým bol vystavený neúmernej

psychickej záťaži. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že v okolnostiach prípadu nevykonaním výsluchu maloletého nedošlo k porušeniu označených práv maloletého sťažovateľa.

34. Podľa namietaného čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa každé dieťa je registrované ihneď po narodení a má od narodenia právo na meno, právo na štátnu príslušnosť, a pokiaľ je to možné, právo poznať svojich rodičov a právo na ich starostlivosť. V danej veci ústavný súd nebadá, že by právne závery krajského súdu nadväzujúce na rozhodnutie súdu prvej inštancie nerešpektovali zmysel a účel tohto ustanovenia, na ktorý bolo prijaté, keďže z nich nevyplýva, že bolo sťažovateľovi upreté právo na starostlivosť (nielen) zo strany matky. Práve naopak, ďalšie otázky týkajúce sa výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému budú predmetom konania príslušných súdov v Austrálii.

35. V závere ústavný súd (k časti III.3. a III.4. tohto uznesenia) dodáva, že sťažovateľka ako zákonná zástupkyňa maloletého sťažovateľa splnomocnila advokáta na jeho zastupovanie v konaní pred ústavným súdom. K ústavnej sťažnosti však nebol pripojený žiaden právne relevantný doklad, z ktorého by vyplynulo, že maloletý sťažovateľ prostredníctvom kolízneho opatrovníka (§ 31 ods. 2 zákona o rodine) splnomocnil advokáta na podanie tejto ústavnej sťažnosti (§ 34 ods. 1 zákona o ústavnom súde), tak ako sa to v obdobných prípadoch vyžaduje (napr. I. ÚS 181/2012, II. ÚS 667/2013, I. ÚS 58/2013, I. ÚS 117/2015, III. ÚS 512/2015, II. ÚS 40/2019). Sťažovateľka žiadala, aby v prípade prijatia ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd ustanovil maloletému kolízneho opatrovníka na jeho zastupovanie v konaní pred ústavným súdom.

36. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd týmto návrhom sťažovateľky a ani ďalšími návrhmi uvedenými v petite ústavnej sťažnosti vrátane návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. septembra 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu